

ALBINA

de done ori in septemana: Joi-a si sambata; era candu va pretinde imantia materieloru, va esi de trei sev de patru ori in septemana.

Prețulu de prenumeratiune,
pentru Austria:

an intregu . . . . . 8 fl. v. a.
diamentate de anu . . . . . 4 fl. v. a.
patrariu . . . . . 2 fl. v. a.

pentru Romania si strainatate:

an intregu . . . . . 12 fl. v. a.
diamentate de anu . . . . . 6 fl. v. a.

Pronumeratiuni se facu la toti dd. noie punctinti ai nostri, si de a dreptulu la Redactiune Statimagnu Nr. 1; unde sunt a se adresa si coraspondintiele, sa privescu Redactiunea, administratiunea de expeditura; cate vor fi sufrancate, nu se vor primi, era cele anonime nu se vor publicu.

Pentru anumele si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde cate 7 cr. pe linia; repetitile se facu cu pretu suziutu. Prețulu timbrului cate 50 cr. pentru una data se antecipa.

Rogamu pre totidd, prenumeranti, carora la cererea loru s'a tramisu si li se tramite inca **Albina**, fora ca se fia respunsu prețulu de prenumeratiune, — se tramita sumele ce ni detorescu tu se pote mai curendu; era deca este a nevoia a ni le tramite de odata intregu, ii rogamu cu — spre curarea loru — se nile tramita in rate; caci — pre candu noa ni vine pre greu a astepta din patrariu in patrariu, seu chiar din anu in anu, mai cu greu are se fie celoru detori a. platit de odata restantiele pre timpu mai lungu. —

De asemenea rogamu, ca — deca cui-va s'ar speda „**Albina**“ — din gresiela, peste dorinti'a sa, se ni faca acest'a conosciutu, pentru ca se potemu sist'a expeditiunea. —

Administratiunea Albinei.

TELEGRAMA.

Fagarasiu, opt. 20, d. mediadi 3 ore 25 min.
La Redactiunea Albinei in Pesta,
sosita in 20 opt. d. mediadi 5 ore.

Pentru declaratiunile districtului Fagarasiu din 8 si 9 aprile a. c. s'a introscu cercetare criminale la tribunalulu in Maros-Vasárhely. Advocatulu Arone Densusiuanu deja se afla naintea judecarii interogatoriu. **Franou.**

Pe sem'a celoru ce n'ar pricepe acesta apesia — adaugemu splicatiunea, ca este vorba despre dechiaratiunile adunarii generale municipale de Fagarasiu in privinti'a autonomiei tieriei si drepturilor natiunei romane. In ambele privintio s'au facutu afirmatiuni si sustineri solene in siedinti'a publica, la protocolu. Acest'a e crim'a!

Domnii magiari, se punu si decudu de noi, de sortea nostra si a tieriei nostre, fora a ne asculta si consider'a, ba in contra prozelor nostre, solenelu esprese, — si candu noi, in care-va municipiu, inca ne-escasotatu de la noi, ni facemu reservele nostre in contra dreptulu nostru calcatu in piciora, amnei domnii ne tragu la judecata naintea tribunaleloru loru!

Acest'a este „dreptata si fratietate“, ce ni-a promis solenelu Diet'a unghuresca, in adres'a sa prima de la anulu 1866.

Va se dica: siepte ani dd. stepanitori magiari s'au incercatu a ne face se amutimu — prin coruptiuni si intimidari; acum ca acest'a n'a succesu, vine pumnulu, adeca terorismulu.

Nu face nemicia; caci n'are se tiena de ta inca vr'o trei ani! Caci — in 10 ani dd. stepanitori s'au ingugiatu a ne — astupa gura totalminte, adeca — a opri cursulu Dunarii; — oi bine! suatemu aproape la siepte ani si patimeloru, si — pare-ni-se ca in locu se se fimu muiatu, inca mai tare ne-am imperitu in credintiole nost re natiunali. Apoi noi romanii, cei-ce in trecutu sute de ani am suferitu celu mai barbaru terorismu din partea domniloru, fora ca se decadem cu sufletulu si se ni abandonamu sperantiele si prentensiunile legitime: do suferintiele inca do trei ani — ridemu domniloru tirani in facia!

Dati deci nevala, domniloru de la putere, cum sciti mai barbaru asupra nostra, — noa nici ca ni pasa. Noi scimu rabda si suferi: e triumfulu, viitoriulu este si trebus se fia alu romanului.

Pesta, in 22 oct. 1873.

Se povestimu despre o suprinde in cantat'ria si despre o desamagire amara — in caus'a fostei granitie militare banatice. —

Am spusu onorabilulu publicu alu nostru, cum foile magiare si magiarone — pe intrecute dederu asaltu asupra regimulu, ca acest'a, facia de manifestatiunile si miscamintele natiunali ale Romaniloru si Serbiloru din fostulu confiniu militare banaticu, se suspinda constitutiunea si legile, si — cu ori-ce pretiu se intruduca acolo spiritulu si disciplin'a statului magiaru.

Ei bine; acesta agitatie a magiarismulu inteligente — a resufatu prin foile din strainatate; anume „N. D. Allg. Z.“ organu bismarkianu din Berlinu, in nrulu seu de la 11 a curintei, luandu notitia despre „iritatiunea la culme“ in granitia, constata necesitatea, ca regimulu magiaru se intruduca acolo mesure straordenari, adeca chiar legea martiale.

Deca domnii stepanitori de sute de ani nu se sfira a impune poporaloru despotismulu si terorismulu loru, de ce ei se se sfiesca astadi, acelorasi popora a li impune libertatea magiara? Si — deca tiranii din strainatate, pururia au fost gat'a d'a ajuta pe tiranii altoru popora intru a injuga si sugruma poporale, — de ce astadi Bismark si cu organele sale se nu spriginesca pre domnii magiari a pe ferici pre noi pe Romani — in modulu cum ei afla bine si cu cale?!

Deci — nu pucinu ne a suprinu, candu in „Pesti Napló“, organulu officiosu alu partitei dela putere, cetiramu o contradicere, si inca forte bine si leialu motivata — a acelei faime, atatu de multu respandite.

„Noi“ — dico „P. N.“ in foi'a sa de s'era de joia trecuta, — „noi dupa informatiuni intemiate potemu se afirmamu, ca impartesirile despre granitia sunt pre esagerate, si ca guvernulu magiaru nici int'unu casu nu este de opiniunea, cumca medilobela constitutiunali n'ar fi de ajunsu pentru sustinerea ordinii in confiniulu militar si cumca ar fi trebuintia d'a suspinde constitutiunea.“

„Din capulu locului se prevedea, cumca preparariile pentru alegeri in granitia se vor folosi de agitatori pentru scopurile loru politice, si — cumca acolo, unde poporul acum pentru prim'a ora are a-si essercia dreptulu de alegere, se potu intempla si escese. Se socotimu numai, ca — ce feliu de iritatie domnesce in comitatele magiare, candu este se se alaga deputati!“

„Conducatorii stangei estremo tienu despre tiran'a guvernulu cuventari lunge, etc. Partisanii se pre-ambla prin sate cu larma desfrenata si in fine se nascu lupte, cari degenera in batai electorali sangerose, cu morti si cu raniti!“

„Cum deci s'ar pote pretinde, ca granicirii de o data se ajunga la culmea maturitatii politice, procedu magiarii si dupa essercitiu indelungatu alu dreptulu electorale — nu sciu se se porte fora aparitiuni sgomotose? In Croatia iritatie n'a fost mai mica, de catu astadi in granitia; deca atunci guvernulu ar fi ascultat svatulu diaristice si ar fi introdusu mesure esceptiunali, ar fi facutu ordine, dar complanarea nu s'ar fi realizatu.“

„Szlávy — a urmatu caloa contraria; elu a lasatu pe croati se se oboiesca turbandu, ... Politic'a mod' ratiunei a succesu in Croatia multu mai bine, de catu ca guvernulu se nu incerce a o urma totu pe aceea si in granitia. . . .“

Repetimu ca — am statu uimiti, lu cetirea acestoru — intr'a deveru ratiunali cuvinte si — incantati eschiamaramu: Ce, domnii magiari ai nostri de la putere se incepa a-si veni in ori! — Domne bunule, ce mai minune pote se fie acest'a? — Si apucaramu in data condeinlu, ca se bucinamu — pre marindu publiculu nostru intemplarea. Curendu in sa ni aduseramu a minte, ca — acestu nemu de domni stepanitori ai nostri — pururea totu cu cuvinte si argumente frumoase ne-au pacalitu, — totu cu mintiun'a au insielatu lumea. Au — mai essiste in Europa, in lumea intr'ega, coteria mai prefacuta, mai falsa, mai ciarlatana — si facia de cei din susu, si facia de cei din diosu de ei?! Au nu ei ni-au promis de atatea ori cu tota solenitatea — lumina, dreptate si fratietate, pe cari astadi, deveniti la putere, in tipu de acestea ni dau — tocmai contrariulu!

Si asi ni-am propusu se asteptamu, ca se vedemu: cum faptele vor corespunde vorbeloru? Si — n'a trebuit se asteptamu nici o septemana! Mai fiecare dia ni aduse cate o fapta si unu comentariu.

Din Panciova telegrafulu ni comunic'a scirea, cumca Bekits, fostulu proto-notariu municipale, celu-ce pentru cuvintele sale resolute intru aperarea dreptulu granitiei — in modu absoluta a fostu suspinsu dela oficiu, — cumca s'a arestatu si s'a datu in judecata pentru crim'a de lesa Maiestate; cumca inca si mai altii sunt amenintati de asemenea procese, si — cumca prin acesta salutaria mesura spiritele s'au liniscitu!

(Eta, cum lasa guvernulu pre agitatori se se oboiesca turbandu, si cum elu nu-si ia refugiulu la mesure teroristice! — De mirare este, cum coincidu aceste magiare, liberali si moderate mesure — in Panciova contra Serbiloru, cu cele — in tocmai asemenea, din Fagarasiu contra Romaniloru!)

Curendu dupa acesta foile domniloru ne avisara ca: poporul romanu si serbu din granitia cu mile merge in procesiuni a se inscrie la alegere; dar adausera ca — partea mai mare n'are dreptulu de alegere!

In data apoi alto foi ni adusera scirea, ca comisiunea centrale municipale de Torontalu a nimicitu conscrierea facuta in fostulu regimentu alu Panciovei si a emisu alta comisiune conscrietoria, totu din deakisti securi!

In fine din Biserica-alba er totu foile domniloru in spusera, ca — minoritatea nemtio-magiara n'are a se teme de marea maiortatea a serbiloru si romaniloru, caci — partisanii s'au ingrigitu, ca maiortatea aletoriloru se fia in partea minoritatii! Adeca pricepemu, ca comisiunea conscrietoria a respinsu cu mile, era comisiunea centrale din Temesiora si cu dlu Ormos vor sterge din maiortatea Romaniloru si a Serbiloru, pre cati ii vor fi aflatandu — pre multi inscriisi!

Eta modulu si mediloculu — legale si constitutiunale, prin carele spera domnii, ca — se vor pacifica spiritele — si fora introducerea legii martiale! Adeca — n'o intruducu domnii — dupa forma, acea lege pocita, ci — numai in fapta; lumea in sa se creda, ca — tote sunt acuratu bune si legale!

Dar — lumea nu e orba, nici nebuna; ci — orbi si nebuniti sunt domnii, cari mergu oblu spre perire.

Astfelu in sa graniti'a nu o vor impaca si casciga in veci! —

Pesta, in 21 opt. n.

Nu o data am scrisu, — cetitorii acestei foi 'si vor aduce a minte, — cumca din tota portarea guvernialoru nostre si din politic'a loru preste totu, asia ni se impare, ca suatemu, am devenitu — vasalli Prusstei.

Dupa cele ce ni se spunu, si cele ce chiar cetimu prin foile de Viena despre primirea si petrecerea Imperatorelui Wilhelmu si a valorosulu seu ministru, principe de Bismark in resiedinti'a monarhulu nostru; trebuie se pricepemu, ca — acestia la noi sunt — intr'adeveru ca si a casa, si se potu consider'a de domni stepanitori aci.

En se bagamu bine s'ema:

Domnitorulu nostru la venire li merge peste diece mile departe inainte.

Ori unde ei, strainii se areta, poporul ii saluta — in modu demonstrativu cu unu entusiasmu ne mai pomenitu, inchinandu-li-se pan' la pamentu!

La curte si in publicu pentru tote cate se facu, se cere incuviintiarea marelui Wilhelmu.

Tota lumea, dela monarhu si pan' la cersitoriu, se trudesce a uit'a catu de uritu si perfidu ne-au atacatu, batutu, scosu din Germania jafuitu de milioane si de cea mai frumoasa provincia — acesti ospeti despoti ai nostri!

Ei bine, ce este causa? Ce ne allesce pre noi — la atat'a umilintia?!

Alalta-ieri monarhulu nostru Franciscu Iosifu, sub timpulu reprezentatiunei in teatru, se scola si merge se intempine pre — principele Carl de Hohenzollern, celebrulu ginerariu alulu Wilhelmu.

Ei bine; ce va se dica acest'a? Este o aparitiune cu totulu noa, cum lumea n'a mai veditu asemenea!

Se tiene o revista — ne mai pomenita, cum dicu unele foi, peste o armata de 84,000 de armati, — ceea-ce abia potemu se credemu; dar in fine — totu atat'a; destulu in sa, ca dupa revista Imperatorele strainu chiama nainte-si pre b. Kuhn, ministrulu nostru de razbelu, si-lu lauda de a dreptulu!

Ei bine; nu s'ema tote acestea — a stepanire a MSale prusso-germane peste noi, si statulu nostru in facia MSale — o vasalitate?!

Ei bine; pana la atat'a ne-a adusu dualismulu si — omenii sei, cu marele Andrássy in frunte?!

Domne apera si foresce de astfelu de politica, astfelu de regenerare a Imperiulu, astfelu de urcare a vediei si gloriei Tronului! —

Pesta, in 22 octomvre 1873.

Luamu pre scurtu notitia de o aparitiune forte trista, si — a ve — chiar din sinulu nostru.

Asi se impare ca de la instalatiunea noului metropolitu in Sibiu, „Telegr. Rom.“ organulu arhiepiscopescu si metropolitannu, se adopera de o directiune si unu tonu mai conveniinte chiamarei sale. Par' ca ar fi incetatu acesta foia d'a mai fi loculu, unde unele persone se-si arete lumei romane slabitiunile sufletulu. Si noi eramu pre plecati, a atribut acesta reforma infuintiei noului metropolitu, si a ne felicit'a de acestu succesu.

Intra ceea — „P. Napló“ de ieri s'era si „Hon“ de asta diminetia, venira a ne pune pe ganduri, si a destepta in noi credintia, ca — secaturele si miscrabilitatele onoru omeni ai nostri ce pona aci se descarcu in „Telegr. Rom.“ acum dupa ce acolo li s'a pusu straja gurei, au trecutu in diaristic'a magiara, a contrariiloru nostri. Astfelu pro-

fitulu mesurii metropolitane ar fi, că -- precându până aci contrarii nostri trebuiau să meargă la „Telegr. Rom” ca să se imprumute datele și denunțatiunile și mintiunile ce li erau de lipsă, pentru d'a combate și calumnia pre partit'a națională, -- acumă ei aceleasi frumoase marfe le primescu din fabric'a loră de a dreptulu.

In „P. Naplo” se descriu tendinție și intrige și -- fapte, ce se dice că s'au petrecutu in prejuru și cu conlucarea noului metropolitu, tôte puse in lucrare de corifeii partitiei naționale opoziționale -- *Macelariu și Babesiu*; ăr scopulu batatoriulu ochi alu acestui articulu e, ca să arete domniloru stepani ai nostri, cumca noulu arhiepiscopu și metropolitu e unu omu betranu și slabanogu, și cumca partit'a națională l'a redicatu in scaun spre a se servi de elu pentru ajungerea de scopuri politice, la ceea-ce s'incepuse dejă a lucră -- prin aceea, că void a scote pe dlu Fratesiu, pe marele Fratesiu din consistoriu, și a -- disciplină pe „Telegrafulu,” -- dar cari tendinție, prin pasirea e: ergica și solidară a -- omniloru lui Siaguna -- s'au paralisatu, recunoscendu și noulu metropolitu retacirea și revocandu tôte mesurile!

In și mai scurte cuvinte scopulu e: a aretă lumii, specialu lumii magiare domnitorie, cumca domni Popea, Fratesiu, Borcea și cu cialaltii ai loră, au salvatu biseric'a gr. erianțale de pericululu, in care eră s'o arunce partit'a națională -- prin delaturarea nemoralei de la afacerile ei, și astfelu acei omni au binemeritatu de patriă!

In „Hon” de astadi -- mai de parte, beteii Asociaționi Transilvane și e insinua că ar fi incunjurata de pericululu -- totu acelei partit'e naționale, aceea ar avé planuri d'a o ingagiă pentru o activitate politica-națională mai mare, pre candu ea -- și implinesce chiamarea atătu de bine!

Dămu cu socotela, că -- ambele reporturi și denunțatiuni curgu din acelasi isvoru, din isvorulu omniloru for Ddieu și fora sufletu; eaci -- precum vedurăm, scopulu e identicu: denunțarea partitiei naționale la straini, la contrarii ei de morte. --

Cu atăt'a inșă n'am gatatu, ci vom reveni. --

Dice dlu Moldován Gergely, --

adeca sciti, eelu dela „Magy. Polgár” din Clusiu, -- intr'unu articulu de o colónă, in carele numai de 15 ori ne numesce „Babesiu ur,” cumca noi in fôia noastră „Albina” carea „desbata echisivminte afaceri de ale lui Babesiu” -- „kizárolag Babes -- ügyeket tárgyal,” -- ne numim martiri, -- séu adeca „Babesiu se numesce pre sine martiru, in caus'a granitiei,” -- cumca noi am sustiené, că fôia sa si-a implinitu detorinț'a, candu a publicatu -- cunoscutulu apelu, (din nrulu 64.) pentru carele diaristic'a magiara liberală ne-a denunțiatu; -- și mai câte tôte asemenea baderanțe, un'a mai nerusinata scornitura, de câtu alt'a. --

Unde -- pana acumă „Albina” a numitu pre Babesiu martiru?

Unde și candu „Albina” a aperatu echisivminte cauzele lui Babesiu?

Unde Babesiu -- in „Albina” s'eu privatu, a pretinsu, că a facutu bine, că si-a implinitu detorinț'a, candu a publicatu apelulu cestiatu?

Dlu Moldován Gergely, despre tôte aces-

tea a scri su in „Magy. Polgár” numai mintiuni, cea-ce -- nu-i face onóre.

Bine facea, lealminte lucră dlu Moldován Gergely, și ne dooblegă pre multu, deca traducea și splică fidelu cele scrise de noi in acésta causă, in fruntea nrului 75 alu Albinei. Sunt aspre, fôrte aspre acelea; dar -- sunt destinate a nume diaristiceii magiare liberali, și -- primimu respunsaveritatea faeie de acesă diaristica pentru totu cuventulu.

Nu se cuprinde inșă in acelu articulu ceva, din cele ce ni insinua scornitoriulu nostru frate de la „Magy. Polgár;” nu e vorb'a de martiriu; nu se sustiene și justifica proclamatiunea catra graniceri din nrulu 64; nu se apera vr'o causă a lui Babesiu și -- nici chiar nu se ia in nume de reu diaristiceii magiare liberală -- denunțarea acelei proclamatiuni la guvernii: ci cuprinsulu e -- **ridicolulu**, că pr. s's'a magiara liberală vine a denunțá guverniiulu unu articulu -- **doué săptămáne** dupa ce guverniiulu dejă a dispusu tragerea in procesu a aceia, -- vine a-lu denunțá, numai pentru de a dá guverniiulu unu argumentu, cu care să-si scuse pornirea, pasirea la judecată.

Cu unu cuventu: noi nu ne-am planșu, ci am **damascatu**, am aretatu hid'a faeie a diaristiceii magiare, asia dise liberală. Căci asia precum a procesu și procede aceea -- nu este liberalu, ci -- chiar **miserabilu**; precum asemenea miserabilă este insinuațiunea dlu Moldován Gergely, ca și enm Babesiu ar fi sustienutu, că „Albina” si-a implinitu detorinț'a, candu a publicatu acelu apelu -- pre candu din contra noi am disu limpede și curatu, că acelu articulu s'a publicatu in absinț'a noastră, și n'am incercatu a justifiá cu unu cuventu aceea publicare.

Cu astfelu de insinuațiuni false dlu Moldován Gergely nu va spelá p'et'a neletăității și fariseismulu de pre faci'a diaristiceii magiare, ci tocmai din contra va dovedi totu mai eclatantminte cătu de intemeiata a fost critic'a ce i-am facutu!

Calificarea crimei ce a comis'o „Albina,” -- las' că va face-o tribunalulu competentu, dupa ce ni va ascultá aপরারă nostra acolo; ăr că dlu Moldován tinde pre faci'a a pre-ocupá, este o dovéda mai multu, că -- ce s'au -- fletu de omu e.

Dlu Moldován, -- și aici, nu mai scim -- a cât'a óra, se sprima că -- „nu crede cumca ar fi multu, cari se partinésca politic'a urmata de noi.”

Ei bine, dle Moldovane, de ce ve necasiti atăt'a? de ee ve plangeti atātu in contra noastră, deca credeti că n'avemu multi partinitori și urmatori?!

Un'a -- dlu Moldován Gergely a nimerit'o de minune; a pronunțiatu in ultimulu punctu alu tiradei sale unu mare adeveru, dicendu că: „Babesiu ar fi mai martiru, deca ar repas' de pe terenulu acest'a, și ar porni pre altulu, se intielege -- pre alu dlu. Moldován.

Da, și noi tienemu, că **celu mai mare martiru este renogatulu**; căci acel'a, flapedandu-se de semtiementele și legaturele sale naturali, și tradandu pre cei-ce i-au datu nascere, diu'a și nóptea, pururiá și pretotindeniá, in tóta viét'a si și pan' la mormentu, trebuie să aibe remuscări cumplite de ougetu, deca mai are inima și onóre in peptu-si.

In astfelu de situațiune ni intipiuimu pre -- bietii frati ai nostri: *Olteani, Besani, Moldovani* etc. etc.

Dar -- se ne apere Ddieu, se nu ajungem candu-va și noi pre calea acestor'a, **martiri mari ca și ei!**

Ce ajunge, domniloru renegati; **slabitiumi și retaciri, tendinție și pofta** -- potemu să avemu multe-multa: **viétia are -- de la Imperatu și pon' la corsoriu, fie care numai un'a, apoi deca nici acésta un'a nu este onorabile, este perduta și acésta un'a!** **Suntemu ómeni perduti!!**

Adio, draga dle Moldovane! --

Afaceri naționale-bisericesci, și cu cate-ve glóse din parte-ni.

Nrulu 61, celu mai recințe alu organulu diecesanu din Aradu, publica in fruntea sa -- urmatoriulu

Nr. ¹²⁷⁷ ₁₈₇₃ Plen.

Cerculariu

catra tôte oficiile protopresbiterali și parochiali și catra inspectoratele cercuali de scóle din partile ce apartienu la consistoriulu eparchialu din Aradu.

Chart'a Escelentiei Sale Présantitulu Ddmu arhiepiscopu și metropolitu Procopiu Ivacicoviciu, din 16/28 septembrie a. c. Nr. 202. AEM. prin carea face cunoscutu clerulu și poporulu din eparchia aradana intrarea sa in functiunea de arhiepiscopu alu Transilvaniei și metropolitu alu Romanilor greco-orientali din Unguria și Transilvania, totu-odata ca episcopulu de mai nainte alu eparchiei aradane se desparte de turm'a ce o a pastoritu pana acum, spre scire, acomodare și respective spre publicare in biserică, se tramite tuturor oficiilor protopresbiterali și parochiali precumu și inspectoratelor cercuali de scóle, cu acea insemnare: că pana la deplinirea scaunului episcopescu alu eparchiei aradane devenitu in vacanț'a, trebile eparchiali pentru partile, ce apartienu aici, le va conduce acestu consistoriu in sensulu §-lui 98 din statutulu organicu; *) ăr pretimea parochială va avé in santele rogatiuni a pomeni pre „Pré santitulu arhiepiscopu și metropolitu alu nostru Procopiu.”

Aradu, din siedinti'a plenaria tienuta la 4/16 optovre, 1873.

Consistoriulu eparchialu greco-orientalu romanu din Aradu.

Unu alu doilea Cerculariu cu acelasi și -- aceiasi subscriptiune, deplinu corect, dispune alegerea unui deputatu mirénu pentru sinodulu eparchialu, in cerculu Jipovei, unde unu atare postu este in vacanț'a. --

In fine din partea neoficială a Luminei reproducemu despre siedinti'a consistoriale plenaria din 4/16 optovre a. c. -- urmatoriile in estrasu, ca fôrte memorabili.

Escelenti'a Sa arhiepiscopulu și metropolitulu nostru Procopiu Ivacicoviciu, care acum de mai multe dile se afla intre noi. ieri dupa 6 óre in calitate de metropolitu și ca fostulu pana acumă episcopu diecesanu alu Aradului, infaeiandu-se in persóna la acésta siedinti'a și ocupandu locu in fruntea mesei consistoriale, cu cuvinte viue parinteaci notificá consistoriulu: că . . . . in 16/28 sept. a. c. a intratu in functiune ca arhiepiscopu alu Transilvaniei și metropolitu alu Romanilor greco-orientali din Unguria și

*) Este corect legalu; nelegalu inșă este, ca in data dupa acésta mai la vale se face o convocare a senatulu bisericescu aradanu prin Vicariulu Mironu Romanulu, carele nu este vicariu, ma nici membru alu acestui consistoriu. Incetati, domniloru, cu nelegalitáțile, deca doriti pacea bisericiei! -- Red.

Transilvania; factu apoi cunoscutu, că acésta stramutare devenindu vacante scaun episcopescu alu eparchiei Aradului, Escelenti'a Sa cu datulu intrării sale in functiune de metropolitu a emis o chart'a pastorală clerulu și poporulu eparchiei aradane și odata o notificare catra ambele consistorii ale eparchiei acestea, prin care aducea cunoscutia publica stramutările intempestive conducerea trebiloru eparchiei in acestu modu veduvite pana la deplinirea scaunului episcopescu o a predata in sensulu statutulu consistoriilor respective **) sub sidiulu Dlu archimandritu Mironu Romanulu **) poftindu totu-odata pre ambele consistorii a face Escelentiei Sale in mutua contiente propunerile necesare pentru convocarea nodulu eparchialu spre alegere de episcopu in fine Escelenti'a Sa metropolitulu, de expresiune firmei speranție, că veduvite scaunu episcopescu de aici, se va deplina, dupa cumu e de doritu intru interesu generalu alu bisericiei și deosebu in interesu eparchiei veduvite, indreptá catra consistoriu cuvințe de despartire, multiamindu-i pe spriginirea, ce i-a datu ca episcopulu de scaun intru guvernarea eparchiei, și pe la impartesirea binecuvintării arhieresci, recomandá dragostei și aducerii a minte partea consistoriulu.

La aceste Domnulu archimandritu vicariu episcopescu Mironu Romanulu, presedintele consistoriulu, *) rostí Escelenti'a Sa metropolitulu urmatoru: „In momentulu acest'a solenu, candu Escelenti'a vóstra, ca noulu arhiepiscopu și metropolitu alu provinciei nóstre metropolitane fericitu cu inalt'a presintia personală ca episcopulu de pana acum alu eparchiei aradane ni adresati cuvinte dulci, car mangaietorie, cuvinte de despartire, -- vedé Escelenti'a vóstra pe fetiele tuturor membrilor consistoriali adunati aici, parita simțirea, de care sunt petrunse mele nóstre, candu Escelenti'a Vóstra, bunulu nostru arhieru, ve despartit noi și de eparchia ce o ati pastoritu acumă. Dorere se numesce acésta simțire adeverata și profunda dorere; pentru restimpulu de 20 de ani, precátu neati pastam cunoscutu amin'a cea nobila, anim'a tésca ce o ati avutu totu-de-aun'a catra fratei tesci din acésta eparchia; am vedutu, am cunoscutu și am adorat ingrigirile și fátu Escelentiei Vóstre pentru binele și parerea eparchiei nóstre; ăr acumă chiamam și provedinț'a dumnediesca la o demnitate mai inaltă, noi aici remanemu orfani, in partati de bunulu nostru parinte de pana acum, și cuprinsi de ingrigiri serioase pe sórtea eparchiei nóstre in venitoriu. -- Dea acésta dorere a noastră potemu avé și mai iere aceea ni vine din cuvintele parinteaci Escelentiei vóstre și din aceea consideram, desi Escelenti'a vóstra ve despartit de noi de eparchia noastră, remanemu totu in formu canóneloru bisericesci, in strinse legature ierarchice cu Escelenti'a Vóstra, e

**) Bine. Red. *) Fora cale si -- numai prin abusu, in coror'a am protestatu și protestámú solenelu! --

**) Protestámú inca o data solenelu in contra stei pretensiuni nelegale! -- Astfelu de nelegalitate potu de câtu se ni compromita, profanedi și pedie -- *santieni'a legii*, moral'a bisericiei!! Red.

FOISIÓRA.

Aerulu ce nutrire pentru omu,

de Dr. Brunetti.

Conservarea vietii se basédis in genere pre o lege unica neviolabile, fora care essistintia n'are ratiune d'a fi. Acésta lege se radima pe starea de curatienia a aerulu ce inoungiura loculu, unde fiint'a organizata se nasce, crece și se conserva. Astfelu, pentru ca viét'a să se manifeste, trebuie neaperatu concursulu aerulu, care e combinarea gazeloru ossigenu și azotu.

Acesse notiuni ale fisiceii ne dau o idee clara despre rolulu ce jóca atmosfer'a in manifestarea și conservarea vietiei. Acésta fiindu condițiunea essistintiei nóstre faeie de aeru, vomu vorbi despre igien'a acestui gazu in raportu cu obiceiuintele individuali și sociali

ale omulu. Pentru ca cine-va să se bucare d'o buna sanetate trebuie, pre câtu e cu potintia, să respire unu aeru d'o estrema curatienia. Vede dar' ori-cine, de câtă importantia e acésta cestiune și câtă atentiune trebuie să se dea bunei calitáti a aerulu ce intra in locurile, in cari de ordinariu locuimu, cu alte vorbe a aerulu din casa și din orasiu.

Aerul in casa are fie-cine de dreptu și nimeni in lume nu-lu póte impedecá d'a se aprovisioná la fie-ce momentu d'o cantitate sanetósa și abundante dintr'insulu. Cátu despre aerulu din orasiu, elu depinde de condițiunea igienica a orasiulu, de pusetiunea sa geografica și de venturile ce domina intr'ensulu.

Nu ne vomu ocupá de aerulu ce circula in locurile unde esti nevoitu a-ti petrece essistintia socială, ci ne vom oprí asupra aerulu de prin casa.

In anticitate, desi ómenii nu erau asia

de inaintati in civilizatiune ca noi, totusi deadeu o mare importantia aprovisionării de aeru in case, și silintiele loră tindeau a-si construi locuinte in localități, cari se intrunésca cele mai bune condițiuni topografice, spre a inlesni renoirea aerulu din apartamente. In adeveru, care este obiectulu celu mai scumpu alu omulu, daca nu loculu unde a vedutu diu'a și unde are să móra? Sub acoporemintulu parintescu, unde semte că s'a nascutu, in cas'a unde gusta placerea și uritulu, acolo traiesce, acolo se conserva și acolo móre. Asia dara, cas'a este bas'a primei nóstre educatiuni fisice și morale; totu ea constituie și bas'a vietii nóstre sociale. Obiceuirile rele, aplicările periculóse, omulu le contracta in timpulu copilariei din casa, și a acésta mai tardiu decide despre calitáțile unui individu in relatiunile sociale. Deca cercetédia cine-va elementele, cari compunu poporatiunea unui orasiu, va vedé că dife-

ritele persóna, cari locuiescu sub o clima și se nutrescu in acelasi modu, se devescu fôrte multu in moravurile, deprindé și obiceiurile loră.

Ei bine, acésta diferentia trebuie atribuite modului cum sunt asociate castru in proporțiune cu progresele igienei: castru urma a remasa cu mai multe secle in un in privint'a caseloru, Constructiunile moderne urméza legile economiei; ori-cine se profite câtu se va poté mai multu chiar teremulu caseloru destinate locuintei personale, si vré să aiba câtu mai multe camere. D'aci resulta, că numerulu despartirilor pedeca aerulu să circule liberu, séu mai in pune pedice. Apoi, afara de despartirile

noul nostru metropolitu, si suntemu incredinti deplinu, ca parantesc'a dragoste si in-grigare, ce ni o ati aretatu pana acumu, va remane cu noi si dupa indepartarea Escelentiei Vostre la noua scaunu arhierescu. — In acest'a mangaiere si in devotamentul ce partramu Escelentiei Vostre pentru totu de a ma, recomandandu-ne si de aci nainte dragostei parintesci, rogamu pre atotpoternicul Ddieu, ca pre Escelentia Vostre, spre binele si folosul santei nostre biserice, se ve tiena in cea mai buna sanetate la multi-multi ani!

Acés ta oftare, acordata de voturile caldúse ale tuturor membrilor consistoriali, Escelentia Sa metropolitulu o primi dreptu resunetu din partea consistoriului si a credinciosilor din eparchia intréga, la despartirea sa de scaunulu acestei eparchie; multiam pentru alipirea aretata catra densulu, securá de nou consistoriului tóta bunavoin-tia sa, si i dede bine-cuventare aechierésca; apoi intre urári viue pentru indelung'a viétia Escelentiei sale, repetite din partea consistoriului, *parasi sidinti'a.* —

Nu voimu a obosi atentiunea lectorilor nostri cu enararea tuturor celor petrecute in sidinti'a de facia a consistoriului plenariu, decâtu notificamu pe scurtu, ca obiectulu celu de mare insemnatate, desbatutu cu tóta interesarea membrilor consistoriali, este terminulu pentru alegerea noului episcopu, ce sa defiptu pe 11 noemvru a. c. st. v. cu privire la §-lu 90 din statutulu organicu si in consonantia cu canonulu 25 alu sinodului ecumenicu de Calcedonu, carele prescrie: „ca eparchia veduvita se-si capete in trei lune pre episcopulu seu.“ Pe terminulu acest'a fara are sinodulu electorulu se se intrunésca, la resiedinti'a episcopésca, respective in beserica a catedrala din Aradu, ca se aléga pentru veduvita eparchie a Aradului pre mirele, care dupa vocatiune si rezultatulu lucrárilor de pana acuma, se va socoti de mai aptu pentru chivernisirea casei lui Ddieu.“ —

Nr 816 bis.

IOANU

in indurarea lui Domnedieu dreptu-credinciosulu Episcopu alu diecesei resaritate romane a Caransebesiului iubitului meu cleru si poporu daru, binecuventare dela Domnedieu Tatalu, carele este in ceruri!

Dupace atotu-puternicului Domnedieu, dupa svaturile sale cele necuprinse de mintea omenésca, a chiamatu din viétia acést'a pe neuitatulu nostru Metropolitu Andreu Baronu de Suguna, Congresulu nationalu alu provinciei nostre metropolitane, convocatu la Sibiu pe 26. augustu, 7 septembrie, a alesu dupa normele statutulu organicu bisericescu de Archiepiscopu alu Transilvaniei si Metropolitu alu romanilor greco-orientali din Ungaria si Transilvania pe Inaltu Pré santitulu Domnu Episcopu alu Aradului, Procopiu Ivacicovicu; éra Maiestatea Sa cesare si apostolico-regésca, gloriesulu nostru Domnitoriu, Franciscu Iosifu 1. cu pré inalt'a resolutiune din 17 septembrie nou a. c. s'a induratu pré grátiosu a intari acést'a alegere.

Inaltu Pré santia sa nou alesulu nostru Metropolitu prin parintescile sale litere din 16/28 septembrie a. c. nr. 202 AEM. Ni impartesi, ca Inaltu Pré santia Sa, dupace Congresulu nostru nationalu l'a introdusu solenelu in amintit'a dia in scaunulu metropolitanu, numai decâtu sa si intratu in functi-

nea de Metropolitu alu romanilor greco-orientali din Ungaria si Transilvania spre a suportá sarcina, care provedinti'a domnediesca, dupa vocea clerului si a poporului din provinci'a metropolitana o a pusu pe umerii Inaltu Pré Santiei Sale cu acea mai departe descoperire ca Inaltu Pré Santia sa este resolutu a urmá pasii binecuventati ai fericitului seu precesoru, si de aceea contédia la spriginire caldúsa a clerului si a poporului provinciei nostre metropolitane in tóte partile, tóte lucrárele, cari pe bas'a institutiunilor nostre canonicesi mai de aprópe pe bas'a statutulu nostru organicu va avé a-le iotre prinde pentru folosulu comunu alu provinciei nostre metropolitane si preste totu pentru prosperarea santei nostre biserice ortodosse.

Oca ce aducemu prin acést'a la cunosciintia iubitului nostru cleru si poporu din dieces'a de Domnedieu scutita a Caransebesiului, incredintiata arhierestoriei nostre, adaugendu totu deodata, ca Inaltu Pré Santia Sa din acéstu indemn ve potfesse pe toti la conlucrare zelósa in viéta Domnului, ca acést'a via curatita de ori ce plante stricatióse se póta aduce fruptele salutarie ale credintiei, dragostei si sperantiei crestinesci spre mai mare marirea lui Domnedieu si infflorirea bisericei nostre dreptmaritórie.

Impartesindu-Ve binecuventarea nostra arhierestorésca sum

Alu vostru tuturoru.

Caransebesiu, 2 septembrie 1872.

binevoitoriu
Ioanu Popasu, mp.
episcopu.

O observatiune ca de resunetu.

In nrulu 75 alu stimatului diariu „Albina“, cetindu eu apelulu stimatiloru frati si colegi Invetiatori romani confesiunali din Comitatu Temisiului, sub titulu „O voce seriósa catra toti invetiatorii romani confesiunali din Patria, — intru interesulu atátu alu essistintiei nostre, a invetiatoriloru, cátu si alu scoleloru, si peste totu alu culturu poporului nostru, celei in mai multe tipuri atátu de multu amenintiate prin polita c'a magiara de adi; me dechiaru a consenti cu amintitii domni frati si colegi, si a fi gat'a d'a inbracisá propusulu loru. Pentru mai buna acomodare la scopu in sa, eu asi rogá umilitu pe dnii frati si colegi, ca pe langa pomenirea numeloru, se bine-voiesca a ni publicá si comunitátile locuintiei loru, pentru ca asia pe cale privata se fimu in stare fia carui, a ni impartasi parerile nostre specialu; fiindu securu mai cu scopu acést'a de cátu ca pre calea diaristice se facemu inveliuála si neplaceri onorateloru Redactiuni prin marea inbuldiéla ce s'ar intemplá. —

Rogandu cu tóta cuviintios'a stima pe Onorat'a Redactiune pentru publicarea acestei observatiuni — remanu:

Bocsegu (Comit. Aradului,) 15 opt. n. 1873.

Stefanu Bulzanu, m. p.
invet. romanu gr. or.

Fagarasiu, in 16 octomvre n. 1873.

(Despre sidinti'a congregatiunei generale a districtulu nostru din 6 octomvre,) foile magiare au publicatu lucruri, pentru cei neformati mai de aprópe, neexplicabili, si a nume, cumca — „adunarea a decursu in cea mai doplinu si mi buna ordine; cumca ilu-

Boér Kálmán, supremulu capitán, a primitu manifestatiuni de incredere din tóte partile; cumca escelintea dispusetiune a spiriteloru promite unu viitoriu — celu mai ferice pentru acestu districtu, fiindu bucur'a Romaniloru de o potriua mare cast'a magiariloru,“ si mai alte asemeni.

Intr'acést'a descriere este multu adeveru; si eu me semtu indemnatu a-lu constatá si esplicá acel'a dupa genuina lui valóre.

Nu Romanii, adeca maiortatea reprezentantiei districtuale a infaciatu la acea oca siune noulu, nedumeritulu spectaclu, ci — dlu capitánu supremu, Boér Kálmán, si minoritatea magiariloru si a fu nctiunariloru dependinti de la comand'a sa!

Acesti ómeni au fostu easi transformati; ei la fie-care cestiune, si a nume si mai vertosu la cele nationali, s'au aretatu cu atát'a prevenire si loialitate, incátu au pusu pre conducetorii Romaniloru la umire!

A fost vorb'a de dreptulu de limba, — dlu Boér s'a grabitu a-lu recunosce inca in mai mare mesura, decâtu ce pretindeau romanii! S'a vorbitu de garantii, s'a cerutu parol'a supremului comite; — acest'a cu gur'a plina, din tóta anim'a a acordat'o!!

S'a facutu rezervate pentru viitoriu, d. Boér Kálmán, abia a apucatu se le repéta si spriginésca!

Co se ve dicu multe: a fost curatu, ca si candu de o data in contrarii nostri de mórte — s'ar fi selasiluitu spiritulu amorei si amiciei celei mai adeverate: — ei bine, facia de acést'a atitudine, ce alt'a potea se fia a romaniloru, de cátu — plina de recunosciintia si de bucuria?!

Intrebarea e, cá — óre n'a fostu din partea domniloru acea portare o cursa viclóna? Nu óre va fi fost data se se evite orice conflictu, si tocmai se se amagésca Romanii, a dá domniloru unu testimoniu publicu, cumca ei — sunt drepti si loiali?!

Este greu a decide acést'a; atát'a nu incapa indoiéla, cá — pre d'o parte atunci nime nu visá de persecutiunile judecatoresci ce tocmai audu, cá s'au inceputu in contra principaliloru barbati ai opusetiunei nostre; de alta parte — magiarii póte sciau dejá, cá prin nóu'a organizare municipiulu nostru, atátu de uritosu loru, are se incete! — Ori cum: viitoriulu ni va face lumina. — [g]

Segedinu in 21/9 octomvre.

Inunimea romana de la gimnasiulu superioru din Segedinu, aducendusi aminte de proverbulu din psihologia, ce dice: „omulu numai in societate este omu,“ a tienulu si anulu acest'a de cea mai santa detorintia a sa, a se in trani, si a lucrá érasu imprenna, pentru perfectiunea sa in limba materna. Deci, la 19 oct. intrunindu-se in edificiuulu gimnasialu, membrulu ei octavanulu Mihaiu Chiritia, printr'unu cuventu de salutare frumósa, descoperi scopulu convenirii si demonstrá totudeodata lips'a reconstituirii societáti romane de lectura.

Tenerimea adunata, aduncu miscata si patrunsa pana in anima de eaus'a acést'a santa, prorupsa in aplause de, „se traiesca societatea, se traiesca spriginitorii ei!“

Urmá apoi in data cetirea statuteloru, petrecute de cea mai mare atentiune; Dupa aceea se trecu la alegerea comitetulu si s'au alesu intre aplause entusiastica: de presiedinte

alu societáti M. Chiritia, de notariu corespondinte St. Purianu, ambii din class'a a VIII. de notariu in sidinti'e J. Mioeu, din cl. a VI. de cassariu T. Barzu, din cl. a V. reala, si de bibliotecariu G. Grozescu, din cl. a V. gimnasiale.

Astfelu constituita societatea 'si-redicá noulu presiedinte manele catra ceriu, rogandu spiritulu devinu, ca tóte darurile sale se le reverse a supra acestei reuniuni constituite pentru unu scopu sacru, se o ié sub scutulu seu, ca se póta sicuru ajunge la limanulu doritu!

Cu atát'a s'a incheiatu solenitatea redeschiderei societatei nostre de lectura. —

Pre langa care reportu cu o cale dámu multiamita dlu G. Pocrianu, pentru cá a binevoitu a doná societáti trei tomuri din cartea „Die sieben Todésunden.“

Mihaiu Chiritia, m. p.
presiedinte alu societatei.

Stefanu Purianu, m. p.
notariu corespondinte.

Romania

Bucuresci, in oct. 1873.

Tóte foile se ocupa de cestiunea totalei independintie, adeca a proclamári de statu deplinu suveranu a Romaniei.

Indesiertu vom cercá cá — cine óre a pusu pre tapetu acést'a cestiune? — cáci nime nu va poté se ni dee deslucire; atát'a numai, cá toti in tíera, si — fórté multi afara de tíera vorbescu de ea. Incesi organele aprópe de guvernulu o discutu cu seriozitate, si — dejá multi o aducu in stricta legatura cu tóte aparitiunile mai nóue din Oriinte, pana si cu intemplárele din Bosnia.

„Monitorulu oficiale“ alu Romaniei publicá mai de unadi nisc.ri dispusetiuni despre concentrarea de ostiri, pentru essercitiile indatenate de tóma, si fiindu cá numerulu acestoru ostiri estu timpu are se fie cevasi mai mare de cátu pana aci, adeca are se se urce pana cam la 26,000 de armati, dejá unele foi si acést'a concentrare o aducu in legatura cu — „proclamarea nedependintiei.“

Cea-ce este mai caracteristicu si asta data, — cáci faim'a nu este nóua, ci ea de cáti-va ani se redica si dispere periodicamente, — este cá: diaristic'a opositiunale morticiu combate tendintia, pre candu diaristic'a guvernamentale o apera si spriginésce; si un'a si alt'a, totu din motivu patriotice-nationali si de oportunitate. Dovéda eclatante cá — ce elastice potu se fie consideratiunile de partita!

Eu marturisescu cá, sum multu mai preocupatu de amórea natiunei mele si a nedependintiei ei, de cátu se potu bine petrunde scrupulii opositiuniloru nostri, cároru de altmintrelea apartienu si eu Ca unulu deci dintre multii transcarpatineni de aici, asi dori se ve ocupati si dvóstre din colo, de acést'a cestiune, ca dóra va fi cu potintia se ni dati din departare orientarea ce aici in ferebrea capeteloru n'o potemu gast usioru.

Dintre cáte elucubratiuni am cetitu pana acuma in acést'a materia, nici un'a nu mi s'a imparutu atátu de nimerita si demna d'a fi conosciuta, casi a dlui Bassarabescu de la „Poporulu“ carele in nrulu 181, tocmai din incidintele concentrári de trupe pentru tóma acést'a, trecendu la — „intentiunea d'a se proclama Independintia statulu romanu,“ argumta astfelu:

„In cátu pentru preocuparea, déca ar face bine séu reu guvernulu, cá lucrédia spre

lantru, mobilele ocupa unu spatiu considerabile. Astu-felu o casa de moda se aflá intr'o stare dédna de compatimire in privintia cantitáti aerului necesariu pentru intretinerea viétii celoru ce locuiescu in ea.

Mai e si o alta deprindere rea: in genere, ca camere de culcatu s'alegu cele mai mici, cele mai putienu espuse curintelui aerului, si cari au mai putiene ferestre, apoi se punu intr'insele o multime de mobile, pe cari unulu le-a facutu neaparate. Astfelu gramadita camer'a se micioréza fórté, si prin urmare se micioréza si cantitatea aerului ce are se serve alimentarea nopturna a plumaniloru. Nu numai atátu: sér'a cei mai multi obicinuescu a inchide ferestrele si usiele camereloru de culcare, astfelu in cátu circulatiunea aerului devine cu totulu imposibile in timpulu somnului. Omulu nu trebuie se uite de locu, cá spre a traí, are necesitate, pe fiácare óra, de 8 pana la 10 metri cubici de aeru. O came-

ra de culcatu, in conditiunile aretate mai susu nu póte se contiena cantitatea de aeru neaparata pentru respiratiune in timpulu noptii,

Din cele ce precedu resulta, cá omulu, in timpulu somnului, respira unu aeru vitiosu si reu-faceturu, care, pe nesimtite, otravesce sangele, fora ca cineva se se gandésca la acést'a, cá dobandesce bóle mai multu séu mai putienu grave, pe cari le atribuie unoru cause recinte, pe candu ele sunt capetate deja de multu si s'au produsu in timpulu repausului de nópte. In genere, mai tuturoru li e frica de aeru, se temu se lase ferestrele deschise in timpulu somnului, si cu tóte astea de cáte-ori n'audimu pe bolnavi dicendu c'au recitu? Aerulu nu póte bolnavi pe nimeni, precum nici ap'a mării nu bolnavesce pescii, cari traiescu intr'insa. Pescii moru candu ap'a mării nu mai e 'n starea i normale, séu candu, dintr'o cauza óre-care nepotendu circulá liberu, se strica si-si perde proprietá-

tile fisiologice. Unu ossemplu, a carui esperiintia o póte face ori-cine, va fi d'ajunsu, ca se probeze adeverulu acestei asertiuni: se se puna cátiva pesci intr'o cantitate limitata de apa de mare, si déca pe fia-care di nu se va premeni ap'a, pescii vor mori. Acelasi faptu se repeta si pentru animalele ce respira aeru, cáci acestu fluidu se asémene cu ligidulu, despre care vorbiramu, astu-felu cá, daca nu premenimu aerulu, din case, viétia devine imposibile. Aerulu si ap'a se strica, candu stau inchise intr'unu locu, cu deosebire, cá aerulu se vitiéza si mai multu de cátu ap'a.

Acést'a fiindu proprietatea constitutiva a aerului, trebuie se se ié precautiunile cele mai minutióse pentru secur'a premenire a acestui fluidu in case, si mai cu deosebire 'n casele des tinat'e pentru dormitu. Ca se cunoscemu daca aerulu din casa e bunu, natur'a a datu omului unu aerometru speciale: simtiulu mirosului. Prin urmare se se visiteze camerele

in tóte coltiuletiile, si daca se constata essalatiune, care atinge mirosulu, e necesariu se se distruga focariulu meficiu si se se deschidá tóte ferestrele camerei, spre a se renói aerulu. Ca se facemu locuintiele igienice, trebuiescu luate mai multe dile precautiuni: in tóte casele sunt dulapuri inchise de mai multe dile, ce contienu volumu de aeru, care, standu multu timpu inchisu, se vitiéza, si candu le deschidemu, aceste dulapuri lasa óre-care cantitate de aeru ce vitiéza si atmosfer'a camereloru. Nimicu dara mai simplu de cátu se se renóiesca acestu fluidu, deschidendu se la dóue séu trei dile dulapurile, spre a stabili unu curinte de aeru.

(„Romanulu.“)

realizarea astăzi a acestui vis nutritiv de oricare roman în animă sa, precum am mai spus și alți-așă, noi numai că nu vedem unde ar fi rețut; dar încă găsim o rațiune puternică de Stau într-o asemenea pornire.

Se face într'a-adeveru cel mai revoltatoriu abuz de titlul de suzeran, recunoscut Sultanului prin tratatul din 1856, care în sine nu-i poate constitui nici-un drept altul, de câtă acel'a d'a priimii o sumă anualmente ca daru din partea țerei.

Guvernul Înaltei Porți, în locu d'a se multămă că poate beneficia cu o sumă de o-care din sudărea Romanului, adunată prin impozite în bugetulu Statului, în locu d'a se margini într'o atitudine de expectativă, care i s'a desemnat prin declararea autonomiei deseversite a Statului, deca chiar nu se semte obligatu de lealitate d'a dă o impulsione dezvoltării politice și administrative a Statului Romanu, — din contra pare că ar alergă intenționatu dupe ori-ce ocaziune, d'a pută umili și vatemă acestu Statu, din care s'a folositu atâta timpu în modulu celu mai cumplitu.

Ori-ce voiesce a întreprinde natiunea prin reprezentantii ei, pentru dezvoltarea ei și spre asigurarea unui bunu traiu materiale și morale găsese obstaculu Stambululu.

Vremu să ne asigurăm făcerea schimbului într'unu modu mai favorabile intereselor Statului, prin baterea monetei nationale; —

Nu ne lasa Pört'a!

Vremu să deschidem căi libere de dezvoltare interioare a industriei nationale, prin izbirea cu impozite a proveniențelor straine.)

Ne interdică Pört'a!

Dara, preste acestea, ea și mai aroga dreptulu d'a închiiață tractate cu puterile straine, precum este acel'a închiiațu cu Austro-Ungaria pentru curățirea Dunării la Portile-de-feru, prin care Pört'a dispune după vointia de destinele acestei țeri, sub pretextulu că ea ar face parte integrantă din imperiulu otomanu. — Ba ceea ce este mai multu, guvernulu Sublimei Porți se arăta atâtu de inesorabile, că nu primesce nici într'unu chipu, macar participarea guvernului Romanu alatură cu densulu la închiiațarea unor asemenea tractate. — Totu casulu cu Portile-de-feru, fu medloculu d'a se demonstră acest'a absoluta nesocotinta de noi, din partea Porții, prin faptul că, de si Austro-Ungaria se arăta în fine dispusa să intre în vorba cu noi, Turcia continua cu tenacitate a ne înlată.

În compensatiunea acestor vatemări materiale și morale, ce alta avem noi, pentru banii ce platesce Turciei thesaurulu nostru, de câtă totu felulu de vessatiuni, totu felulu de umilintii și impunerii, cari ni se facu de cãtra toti strainii, confundandu-ne în pleiad'a de State barbarești ale Levantului, pentru ca să-si pãta jucă și la noi mendrele în virtutea Capitulațiunilor, precum o facu poate cu veri-un rezon în acele State barbare!

Dicu unii: asigurarea esistenței Statului! „Lipiti de Turcia, nime nu se va potă atinge de noi; deslipiti de dens'a, vomu impartasi sãrtea Poloniei și a Crimeii!”

Au uitatu însa aceea, că Bucovina și Bassarabia au fost și elle lipite de Turcia, și că astăzi... smulse din corpulu nostru, s'au deslipitu și de Turcia spre a trece sub dominațiunea straina!

Prin urmare nici avantajulu asigurării esistenței Statului nostru nu-lu potemu află în legaturile lui cu Turcia, cari încă încep a se anunțã funeste.

Candă s'a potutu, legaturile s'au ruptu, și Statul Romanu s'a ciuntitu. Candă se va mai pută, va urmã asemenea, fara ca Turcia să ne pãta folosi la ceva. În politica nu este nici dreptu, nici recunosointia; este numai forțã. Sub acestu punctu de vedere, să cautăm a fi noi forti, prin alianțã serioasă și postrandu neelinita garantiã puterilor celor mari, pre care ne a acordat'o tractatulu din Paris, și sãrtea Statului Romanu va fi de veci asigurata.

Astfelu întielegem noi deslipirea de Turcia, și în asia condițiuni o și dorim a o salutã din anima, candă s'ar traduce într'unu actu de Independintia, cu incredere în barbatia și patriotismulu nostru.

Deci, deca în acestu sensu lucrãdã gu-

vernulu nostru, s'eu a lucratu și a pregatitu lucrurile pentru proclamarea Independintei, noi exprimãm aprobarea nãstrã de mai înainte și lu felicitãm.

Astfelu dlu N. Bassarabescu în „Poporul” seu; — mie mi-a vorbitu de la anima; dar cu tãte mi rezervu să vi comunicu imparțialminte și opiniunea contraria, în data ce vom găsi-o unde-va bine precisata.

R. E.

Varietati.

(Curiosu) Cu ocaziunea cercetării espositiunei de cãtra imperatulu Vilhelmu, după cum ni se scrie din Viena, a atrasu mai multu atentiunea Majestãtii prusace nesce protioșe, cu care ocaziune ar fi rostitu cuvintelo: *scumpa lucruri*. Întrebandu elu pre espunatoriulu, cã câtă constau unele și altele din acele lucruri, între altele i arãta acest'a și unu diamantulu fãrte bene lucratu, despre care i spuse cã constă una sută mii de fiorini. Scumpu lucru, tare scumpu în timpulu celu greu, în care traimu, dese Majestatea, la ce espunatoriulu nu i potă respunde altuceva decãtu, Deca Majestatea ta dici cã sunt scumpe lucrurile mele și cã timpurile sunt atãtu de grele, apoi ce vomu mai dico noi. Totu cam asia ceva i se întimplă și *diplomatulu diplomatulu*, principelulu de Bismarck în espositiunea din Viena. Atentiunea lui se îndreptã din tãta multimea obiectelor espuse asupra unor pipe și cigarete bine lucrute. Elu spuse cu asta ocaziune, contelulu Andrassy, carele lu insociã cã este unu mare fumatoriulu și desu nu fumãdã bucurosu din pipa seu din cigareta; totusi i place a admirã desteritate mintii omenesci de a produce astfelu de lucruri frumoșe și admirabile și lu rogã să întrebe ce constă o atare cigareta. La respunsulu contelulu, care acum facea pre medlocu-toriulu între Bismarck și espunatoriulu, cã constă 350 de fiorini, nu i remase principelulu prusacu a respunde altuceva decãtu a roști cuvintele stepanului seu Vilhelmu, cã este pre scumpa.

(Caracteristicu) La espositiunea din Viena Ungaria a espusu o mare biblioteca de cãrti de școlã. Acestã biblioteca grandioșã este asediata într'unu dulapulu mare de sticlã, unde cãrtile de școlã sunt espuse în o ordine fãrte frumoșã, avendu fiacare din aceste carti pe margine unu acu, pe care se aflã o sedula cu numale cãrtii. După nimirile diferite ce se aflã pre aceste cãrti aru potă crede toti nebunii cã Ungaria este țier'a cea mai înșintata în scientia pedagogiei, și cã între magiarii nostri se aflã cei mai mari pedagogi din lume; omului cu minte înșã i este destulu, pentru ca să-si facã o idee de pedagogia ungureșã deca cetesce avisulu ce stã pe dulapulu scrisu cu litere mari: *toti cercetatorii sunt cu cea mai mare curtoasia rogati să nu cumva să se apropia de acestu dulapulu*.

(Asiaticu) — astfelu în „P. Lloyd,” organu guvernamentale, și a nume în arulu de ieri deminția — „mai multi înaltu stimati cãtãtini din Budapesta, într'unu comunicatu cãtra Redactiunea, se sprima asupra administratiunei nãstre finantiele din motivulu, cãci podulu — unicu carele imprenna pãrtile aceleiasi capitale de pe ambele maluri ale Dunãrei — încă pana în momentu nu-se potă pasã de nime, fora a platã vama! Într'a-adeveru astfelu de lucru nu se mai aflã în alta țiera cultã și alta cetate mare, ca să nu potã trece dintr'o parte a orasiului la alt'a, fora să platesci vama! Si — ẽta-ne și aci — cu multu accentu caracterisati de — barbari!

ROBINSONU CRUSOE,

dupã J. E. Campe, prelucratu și dedicatu junimii romane de Georgiu Popa (editiunea Albinei,) tipãritu în Pesta 1873, la Em. Bartalits, 272 pagine, formatu micu, cu 44 ilustrațiuni (icãne,) xilografice în testu și cu o ilustrațiune litograficã mai mare originalã. Pretulu cãrtii: brosiurata 60 cr. legatã tare 75 cr. și legatã elegantu și pe chartia velina 1 fl. v. a.

În acestã carticica se presenta tinerimii romane o lecturã din cele mai frumoșe și mai instructive din cãte ẽsista, nu la noi,

cari mai nu avom opuri pentru tinerime, dar chiar și la alte popãra mai înainte în cultura. Robinsonu Crusoe (a se cetã Crusoe) e unu opu clasicu în felulu seu, ca cartã de lecturã pentru tinerime, și abia va ẽsistã unu poporu, carele să se ocupe cu consciintia de cauza de educatiunea tinerimii, și carele să nu-lu aiba tradusu, s'eu prelucratu în limb'a sa.

Este darã unu adevãratu meritu pentru dlu Georgiu Popa, cã a avutu fericitã ideia de a prelucrã în limb'a nãstrã acestã cartã, și pentru dlu V. Babesiu, cã nu s'a indoitã a riscã speșele tipãriului, precum cam risca de regulã cei ce tipãrescu cãrti, ce nu se impun spre cumpãrare.

Cei ce se ocupa în specialu de afacerea educatiunei, nu potã fora a pecatã, să ignoredie asemnea cartã pedagogicã.

Cu folo ẽsce a ne înșielã noi pre noi și a ascunde adevãrulu? Nimicu. Aceea nume ștrica. Sã recõșcemu darã, cã suntemu fãrte seraci, cã suntemu lipsiti cu totulu de scrieri pentru tinerime, lucrute cu planu pedagogic. Pentru tinerime, dicu germanii, numai ce este *mai bunu*, e bunu destulu. Ei bine! a alege ce este mai bunu, acest'a este problemã scriitorilor pentru tinerime. A ignorã deci ceea ce ni se presenta ca mai bunu e întocmai pecatã, ca a admite cu indolentia să se deã tinerimii nãstre ori-ce nutrimentu spiritalu, chiar și ceea ce la altii a devenitu lapadatarã.

Care este scopulu cãrtii din cestiune? Este mai antaiu a arãta cetitoriului doșebirea ce ẽsista între starea primitivã a omului și între starea culturoi, a-i face învederatu pretiulu și înșemnetatea lucrului, precum și a inventiunilor omenesci, a meserielor și a societãtii. Altu scopu sublimu alu cãrtii este de a învãțã pre cetitoriu cu felurite cunoscintie, cu cunoscintie geografice, fizice, istorico-naturale, economice, etc. și în celo din urma a contribuã la formarea unui caracteru firmu moralu-religiosu. Ca unu alu treilea scopu alu cãrtii s'ar potã privi dezvoltarea interesului de cetire în cetitoriu, prin delectarea ce-i procura cartea, defasiurandu înainte ochiloru lui tablourile și situatiunile cele mai interesante. Ori din care punctu de vedere se va privi cartea, ea se arãta compusã cu multã petrunderã pedagogicã.

Materialulu cãrtii e luatã din viațã lui Robinsonu, unu tineru, carele din usurișintã mintii sale 'ai pãresi parintii, ẽsi din patria și după multã aventurã, se pomeni pe o insulã, izolatu de societatea omenescã. Acolo redusu la singurãtate, lipsitu de tãte, avisatu a-si face totu ce-i lipsesce singuru, Robinsonu se vede într'odatã transpusu din starea culturoi europene, în starea cea mai simplã a naturei. Cum s'a ajutat Robinsonu în lipsele sale, cum si-a facutu totu, cum prin espimente și inventiuni proprie a facutu în micu aceeasi cale spre culturã, carea o a facutu și omenimea în marc — tãte acestea se arãta în modulu celu mai instructiv, mai înteressant și mai atrãgetoriu.

Espunerea materialulu e în forma de dialogu, de convorbire, între tãtalu și fiulu Petru, Nicolau, Ioane și ficã Mariutã.

În romanescu e datã cartea cum numai se potã de bine. Limb'a e corectã, usiãrã, stilulu romanescu. Unele cuvinte, înșemnandu numiri locale, precum e d. o. bitasia, petasea — desu impedecã, dar nu facu neposibilu întielesulu lucrului. Asemenea cuvinte vor dispãrã din cãrtile nãstre, s'eu se vor face întielesle tuturor romanilor, nu scimã candã, dar ar fi fãrte de doritu câtã mai eurendu. Nu vomu să mergem mai de parte în reflesiuni de felulu acest'a, ci constatãm cu placere, cã dlu G. Popa, bine cunoscutu publiculu romanu, de candã a portatu redactiunea Albinei, a datu prin cartea acest'a o nõuã probã de scriitoriu romanu cu bunu tactu și bunu gustu. Fia cã din studiile serioșe ale dsale să resara încă și alte cãrti, pre langã Robinsonu, destinate tinerimii nãstre, lipsite cu totulu de o lecturã, întocmitã după scopuri pedagogice!

În precauțarea cãrtii se face și istoriculu ei și se arãta ce va și din literaturã ei. Ceea ce am fi doritu noi este numai, ca d. Popa să fi reflectatu între alte și la editiunea

de G. A. Grãbner și la cea de E. Barth, și tãni acesteã diferitãrie de a lui Campe, fãrte bine primitã de criticã pedagogicã nouã.

Robinsonu, după cum e prelucratu de G. Popa, se potã cetã, credem, cu sumã bunu de copii, cari au petrecutu elementã instructiunei și au trecutã preste 9—10 Cõtirea lui înșã e instructivã și pentru omãri și face o distrãctiune din cele placute.

Acest'a cartã, bunã și ẽftinã, nu se potã din destulu recomandã. Subșemnatulu arãrã, ca ea să nu remana necõștitã de nici unu tineru romanu, carele a învãțã primele gãtãti ale invetiamentulu din școlã. Abia fi o altã cartã mai calificatã de a acompã invetiamentulu din școlile popãrale. În prim urmare pre recomandabilã de a se da ca premiu tinerilor. **Popes**

Publicatiuni tacsabile.

„ALBINA”

Institutu de creditu și economiã în Sibiiu.

Se aduce la cunoscintia publicã dezvoltarea favorabilã a afacerilor institutulu nostru, ne-a pus în placã pusețiune de a deschide, în sensulu tutelor și a regulamentulu nostru cialu, cu 1. novembre a. c. și ramulu *prumutelor ipotecari*.

Informatiuni tipãrite a supra dãlãtãtii și condițiunilor, se dau directiunea nãstrã gratis.

Sibiiu, 13 octobru 1873.

Consiliulu de administratiune

Concursu.

Pentru reintregirea parochiei vacante din comun'a Olosiagu, în parochia Lugosiului, cõtulu Carasiu; se desu concursu cu terminu de șesșe septemane prim'a publicare.

Emolumintele sunt: 20 jugere de mentu aratoriulu și 12 jugere pentru fenu, preotiescu dela 120 de case, dela fie cãte unu metiu de cucurudiu nedespoștol'a îndatenatã și unu locu de casa golã unu jugeru.

Concurentii au a adresã recursulu înstructuie în întielesulu statutulu org. on. sinodu par. gr. or. din Olosiagu și a tramite la dlu Georgiu Pesteanu, protop. Lugosiu.

Olosiagu, în 30 sept. 1873.

În contielegere cu dlu protop. t. tnalu.

2-3

Comitetulu parochialu

Concursu.

Pentru invetiatoratulu dela școlã or. romana din comun'a Tincova, protop. Caransebesiului, se publica concursu terminu de 6 septemane, facendu-se cõtãtii atenti la § 72 din organizarea prov. vetiamentulu confesionalu.

Salariulu fiesu este: 300 fl. v. a. pentru conferintã și 5 fl. pentru scripștica. Cõtulu naturalu cu gradina de legã și 2 jugere de pamentu aratoriulu și 10 stãnci de lemne pentru sine și pentru incãlzã școllei.

Concurentii se avisãdã a-si tramite petitiuni înstructuie în sensulu statutulu organiceu la terminulu pusu, adresate Sinodulu pãchialu prin dlu protop. Nicolã Andreeșu înfaciãsiandu-se în vre-o dominecã s'eu tãre pentru cantare în sant'a bisericã.

Tincova, în 23 septembriu 1873.

Comitetulu parochialu

În contielegere cu d. protop. tractulu.